

SA THEMENQI DEKLARÀCIA E MANUSIKANE HAKAJENQIRI

Anglivak

Dikhindor so o prinzaripen e manušenqe somandrune demnimnasqoro thaj e barabar aj bixasaraver hakaja savorre zenengere and-i manušikani famělia si i bàza e mestimnasqi, e čáče krisaqi aj e ačhōmnasqi and-i lùmia,

Dikhindor so o bango prinzaripen thaj o uštavipen e manušikane hakajenqo ligarde zi nesave zuklimata, save dukhaven o ilo ta o vogi e manušikanimnasqo, Dikhindor so o avipen jekhe lumiaqo, anda savi e manuša šaj vakeren aj paćan mestes so mangen thaj anda savi nanaj te ovel dar aj čoroppen, si i maj opruni aspirícia e manušesqiri,

Dikhindor so si trebutno te ovel jekh kanon rakhimnasqe e hakaja manušikane, te na ovel o manuš ligardo, sar maj palutni zor, and-o maripen mamuj- tirňia thaj o uštavipen,

Dikhindor so si trebutno te luludõn amalikane relàcie maškar-e nàcie e lumiaqe, Dikhindor so e sela e Unisarde Themenqoro palem afirmisarde and-o Baro Lil so paćan and-e manušikane bazutne hakaja, and-o demnipen aj molipen sarkole manušikane zenesqo aj and-o barabaripen maškar-e murša aj zuvlă thaj so akala sela čáces mangen te spiden o sociro zamavipen aj te resen lačheder standírdä zivimnasqe and-jekh bareder mestipen.

Dikhindor so e Thema-somdasne xale sovli te ristären, and-o sombutipen e Unisarde Themenčar, i sathemenqi aj čáčutni pativ thaj i realizícia e manušikane hakajenqi aj e bazutne mestimatenqi,

Dikhindor so jekh khetano xaćaripen akala hakajenqo aj mestimatenqo si zorales importńto te realisavel akaja sovli,

Akana, akalaθar

o Generalo Kidipen

del avri akaja sathemenqi deklaràcia e manušikane hakajenqiri, sar jekh khetano standard savorre selenqe, nacienqe aj Themenqe, zi kaj te savorre zene aj organizàcie e dostimnasqe, dikärindor godăθe akaja Deklaràcia, keren buti,

siklārimnaća thaj edukaciaća, te vazden i pativ karing akala aj mestimata thaj, themutne aj maškarthemutne progresivone akcienćar, te ristären lenqo sathemenko aj čáco prinzaripen aj realizćia, vi maškar-e manuśa e Themenqe-somdasnenqe, vi maškar-e manuśa, save ziven and-e phuvă tela lenqo vast.

1

Savorre manuśa biandōn meste thaj barabar k-o demnipen aj k-e hakaja. Si len godi aj somzanipen thaj si len te trađen pen jekh karing o aver and-o vogi e phralimnasqoro.

2

Sarkon šaj te rňdel pesqe ja averenqe savorre hakaja aj mestimata, save si mothovde anda akaja Deklaràcia, biumblavdes kotar-i ràsa, i rang e morthäqi, o sèkso, i čhib, i religia, i politikani ja aver opìnia, i socialo ja aver origìna, o barvalipen, o biandipen ja aver status.

Avridoles nanaj te kerdòl ulavipen p-i bàza e politikane, krisikane ja maškarthemutne statusqiri e phuvăquesqiri ja e teritorűquesqiri, kaj perel o zeno, sar te ovel akava status : and-o umblavipen ja na, tel-o vast averesqo ja na, avtonòmo ja na thaj limitisardo ja na k-o suvrenipen.

3

Sarkas si les hakaj te zivel thaj te zivel sar mesto ta sarbar zeno.

4

Nikon nanaj te astardòl ja dikärdòl and-o sklavipen ta robipen: o sklavipen thaj o kinipen ta bikinipen e robonenqo si rokhlo tela savorre fòrme.

5

Nikon nanaj te dukhavdől torturaća ja punimatenčar ta tradimatenčar, save si zuklane, bimanušikane ja telären les sar manuš.

6

Sarkas si les hakaj te prinzardöl sakaj ta sakate sar jurikano zeno.

7

Savorre si barabar angl-o kanon thaj si len hakaj bi diskriminaciaqo te rakhlön barabar tar-o kanon. Savorren si len hakaj te rakhlön barabar mamuj savorri diskrilinàcia, savi phagel akaja Deklaràcia, thaj mamuj savorri akharipen asave diskriminaciaqe.

8

Sarkas si les hakaj te ròdel efektìvo mažutipen k-e kompetènto krisă e Themesqe kana kerdöl vareso, so phagel e bazutne hakaja, save si prinzarde lesqe and-i konstitùcia ja and-o kanon.

9

Nikon nanaj te astardöl, dikärdöl phandlimnasθe je našärdöl arbitrar.

10

Sarkas si les hakaj, and-o sasto barabaripen, te šundöl publik thaj bioxavnes tar-jekh kris biumblavdi aj birigutni, savi lel decìzia vaša lesqe hakaja ta dută ja vaša varesave kriminílo akuzàcie mamuj lesθe.

11

1. Sarkas, savo akuzisavel so kerdas nasulipen, si les hakaj te bućjöl bidošalo, zikaj lesqi doś ni arakhlōl prufisardi and-jekh publōko kris, anda savi si ov grantisardo pa savorre riga te šaj rakhel pes.
2. Nikon našti te punisavel kerimatenqe ja bikerimatenqe, save, odovaxt kana ondile, na mangen sas punisarde. Vipalčhande nikon nanaj te punisavel maj but kobor sas i puni odovaxt kana i doś sas kerdini.

12

Nikasqe našti te kerdön arbitrařo hamimata and-o zenutno zivipen lesquo, and-i familiä lesqi, and-o kher lesquo ja and-i korespondència lesqi; našti te kušlōn lesqi pativ aj lesqi reputacia. Sarkas si les hakaj te ovel rakhlo mamuj asave hamimata ja asave kušimata.

13

1. Sarkas si les hakaj te phirel thaj bešel mestes and-o Them kaj zivel.
2. Sarkas si les hakaj te zal tar savorre Themesθar, vi pesqueresθar, thaj te irinel pes palpalem and-o po Them.

14

1. Sarkas si les hakaj te ròdel thaj te arakhel and-e aver Thema rakhipen mamuj i persekùcia.
2. Akava hakaj našti akhardōl and-e sure kana o našlo čáces kerdă nasulipen, savo nanaj politikane karakteresquo ja savo si mamuj-e principe ta resa e Unisarde Themenqere.

15

1. Sarkas si les hakaj te ovel les themutnipen.
2. Nikasqe našti te lel pes zorča lesquo themutnipen ja lesquo hakaj te paruvel mestes po themutnipen.

16

1. So pherde e berśa pekimnasqe, e murśes ta e zuvlă si len hakaj te prandinón thaj te temelisaren jekh famìlia. Si len barabar hakaja karing-o prandipen, and-o prandipen thaj kana phaglilo o prandipen.
2. Âaj te phandlöl prandipen numaj kaan o zamutro aj i bori, sol duj meste- aj pherde-godăca, mangen te len pen.
3. I famìlia si i naturàlo aj bazutni elemènta e dostimnasqi thaj si la hakaj te rakhlöl tar-o dostipen aj tar-o Them.

17

1. Sarkas si les hakaj, vi zenutnes, vi som averenćar, te ovel les theripen.
2. Nikasqe našti te lel pes zorǎća ja arbitrar lesqo theripen.

18

Sarkas si les hakaj vaš-o mesto godisaripen, somzanipen thaj religia aj paćapen; and-o manaipen akala hakajesqo, šaj te paruvel mestes pi relégia ja paćapen thaj šaj mestes, kňrkorro ja som averenćar, publik ja privat, te trŕdel pi religia ja po paćapen sıklärimnaća, praktikaća, kultonenćar thaj ritualone aćarenćar.

19

Sarkas si les hakaj vaš-i mesti opěnia thaj mothovipen; and-o manaipen akala hakajesqo, šaj bipučhlo te dikärel pe opěnie thaj te ròdel, te lel ta te buxlärel informàcia ta idèe prdal sarsave mèdia, so mangel, bidikhle e Themnqe barră.

20

1. Sarkas si les hakaj te kidinõl averenćar aj te kerel lenćar asociacie bićingardo.
2. Nikon našti te čhivel pes zorǎća and-jekh asociícia.

21

1. Sarkas si les hakaj te čhivel vast and-o ravipen pesqe Temsqa, ja direkt, ja pal-e bičhalde, save si alosarde mestes.
2. Sarkas si les hakaj te resel, barbarimnasθe, and-e publuko bută pe Themesqe.
3. Odova so mangen e themutne si i bàza pe savi bešel o avtorite e ravimnasqo thaj si te mothovdől prdal bixoxavde alosarimata, save kerdőn periodik, barabar savorrenqe, garavdevasteća ja prdal jekh aver meste- alosarimnasqi procedūra.

22

Sarkas, sar somdasno e dostimnasqo, si les hakaj te istemal o sociàlo ristipen; šaj te realisarel pe ekonomikane, sociàlo ta kulturàlo hakaja, save si trebutne lesqe demnimnasqe thaj lesqe personalinasqe meste zamavimnasqe. Akaja realizàcia kerdől nais e themutne ta maškarthemutne sombutimnasqe, dikhindor sar si i organizàcia savorre Themesqi thaj kobor šaj te del.

23

1. Sarkas si les hakaj te kerel buti, te alosarel mestes pi buti, te oven les bibange aj basutne kondicie butăqe thaj te ovel rakhlo mamuj-o bibutăripen.
2. Savorren si len hakaj, bi nisave diskriminaciaqo, te len barabar pokinipen barabare butăqe.
3. Sarkas, savo kerel buti, si les hakaj te ovel pokindo bibange aj basutne čhandeća, so te ristärel pesqe aj familiaqe normílo zivipen and-o manušikano demnipen. O pokinipen lesquo šaj te kompletisavel, kana si tebutno, avere xaingenθar kotar-o sociàlo rakhipen.

4. Sarkas si les hakaj te temelisarel sindikàta, ja te ovel somdasno anda laθe, te rakhel pe interθse.

24

Sarkas si les hakaj te dinglöl aj te xodinel, viz lesqo ciro e butäqo si te ovel godäver limitisardo thaj si te lel periodik pokindo mesto vaxt.

25

1. Sarkas si les hakaj te zivel adala standardoθe, savo si basutno lesqe ta lesqe familiaqe sastimnasqe aj baxtaqe: te oven les xaben, gada uraimnasqe, kher beśimnasqe, medikŕlo aj sociàlo mažutipen; si les hakaj vi te ristôl lesqe mažutipen and-e sure bibutärimnasqe, nasvalimnasqe, bizoralimnasqe, phivlimnsaqe, phurimnasqe thaj and-e aver sure, kana xasardile lesqe xainga pokinimnasqe tela trujalimata avri lese mangimnasθar.
2. E dien thaj e čavorren si len hakaj te mažutisaven special. Sa e čavorre, te oven biande prandime ja biprandime dadesθr ta diaθar, si len ikano socàlo rakhipen.

26

1. Sarkas si les hakaj pal-o siklöpen ta i edukàcia, save si dine bi lovenqo, sadorres and-i strautni aj bazutni skòla. Edukàcia stratutni si dutisardi. Texnikano ta profesionàlo siklăripen mangel buxlärdo bute manušenqe; o oprutno siklöpen si te ovel putardo savorre manušenqe barabarimnasθe ta numaj p-i bàza lenqe aštymnasqi.
2. O res edukaciaqoro si te luludöl lośales o manuśikano personalipen thaj te zorärdöl i pativ karing-e manuśkane hakaja ta bazutne mestimata. Isi te spidel o haläriven, i tolerńcia ta o amalipen maškar savorre nćie, raciàlo

aj religiàlo grùpe; vipalchande si te zamavel e aktivimata e Unisarde Themenqere vaś-o dikăripen e ačhimnasqo.

3. E dades aj e dia si len o angluno hakaj te alosaren savi adukàcia si te del pes lenqe čhaven.

27

1. Sarkas si les hakaj te del vast aj pikho mestes and-o kulturàlo zivipen e khetanimnasqo, te lošanõl e manušikane kreaciθar thaj te lel kotor e zantrimnasqe progresosθar ta lesqe animata.
2. Sarkas si les hakaj te oven rakhle moral aj material lesqe interèse, save thàvden kotar savorri zantrimnasqi, literaturaqi ja aver kreàcia lesqe godäqi ja vastenqi.

28

Sarkas si les hakaj te ovel and-i lùmia asavi sociàlo ta maškarthemutni sistèma, anda savi šaj realisaven total e hakaja ta mestimata sar dine anda akaja Deklaràcia.

29

1. Sarkas si les dutä karing-o khetanipen anda savo ov šaj te resel o mesto aj sasto zamavipen pe personalimnasqo.
2. And-i realizàcia pe hakajenqi ta mestimatenqi, sarkon si te ovel limitisardo numaj pal-i decìzia e kanonesqi thaj numaj odobor te prinzardòn aj te respektisaven e averenqe hakaja ta mestimata; avec limite šaj te thàvden numaj kotar-e bioxavne mangimata e moralaqe, e publikone ačhimnasqe thaj e generalone lačhimnasqe jekhe demokratikone dostimnasθe.
3. Akala hakaja ta mestimata našti nisar te realisaven mamuj-e resa ta principe e Unisarde Themenqere.

30

Khanć akala Deklarfcia našti te interpretisavel sar dispozēcia savi mukhel. Them, grùpa ja zenes te stratisarel varesavo aktivipen ja te kerel vareso mangindor te uštavel ja phagel e hakaja ta mestimata, save si dine avri akate.